ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

ӘЛ-ФАРАБИ атындағы ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

6D060900 - ГЕОГРАФИЯ мамандығы бойынша

ПӘНДЕРДІҢ ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

*** * ***

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА ДИСЦИПЛИН

по специальности 6D060900 - ГЕОГРАФИЯ

Алматы 2017

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

ӘЛ-ФАРАБИ атындағы ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

6D060900 - ГЕОГРАФИЯ мамандығы бойынша

ПӘНДЕРДІҢ ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

*** * ***

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА ДИСЦИПЛИН

по специальности 6D060900 - ГЕОГРАФИЯ

Алматы 2017

1. Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде **ӘЗІРЛЕНГЕН ЖӘНЕ ҰСЫНҒАН.**

2. Типтік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министр міндетін атқарушының 2013 жылғы 16 тамыздағы №343 бұйрығы негізінде бекітілген типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген (435 қосымша). ҚР Білім және ғылым министрлігі 2016 жылғы 05 шілдедегі №425 бұйрығымен өзгертулер енгізілген.

3. Республикалық оқу-әдістемелік жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру кеңесінің 2016 жылғы 30 маусымындағы №2 мәжіліс хаттамасының шешімімен **БЕКІТІЛДІ.**

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің рұқсатынсыз осы типтік бағдарламаларын көбейтуге және таратуға болмайды.

1. **РАЗРАБОТАНА и ВНЕСЕНА** Казахским национальным университетом им. аль-Фараби.

2. Типовая учебная программа разработана в соответствии с типовым учебным планом, утвержденным приказом исполняющего обязанности Министра образования и науки Республики Казахстан от 16 августа 2013 года №343 (Приложение 435). Внесены изменения приказом Министра образования и науки РК от 05 июля 2016 года №425.

3.**УТВЕРЖДЕНА** протокольным решением №2 заседания Республиканского учебно-методического совета высшего и послевузовского образования от 30 июня 2016 года.

Настоящая типовая учебная программа не может быть тиражирована и распространена без разрешения Министерства образования и науки Республики Казахстан.

@ КазНУ аль-Фараби, 2017

GKM 7201 ГЕОГРАФИЯНЫҢ ҚАЗІРГІ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Көлемі - 3 кредит

(ғылыми және педагогикалық бағыт)

Автор:
Нүсіпова Г.Н. - география ғылымдарының докторы, география және табиғатты пайдалану факультеті,география, жерге орналастыру және кадастр кафедрасының профессоры

Пікір жазғандар:
Каймулдинова К.Д. - география ғылымдарының докторы, Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университетінің профессоры
Темірбеков А.Т. - география ғылымдарының кандидаты, әл-Фараби атындағы Казақ Ұлттық университетінің география, жерге орналастыру және кадастр кафедрасының профессоры

ТҮСІНІКТЕМЕ ХАТ

«Географияның қазіргі мәселелері» пәні География және табиғатты пайдалану факультеті PhD докторантураның эксперименттік оқу бағдарламасының міндетті пәндердің бірі болып табылады, табиғи және әлеуметтік-экономикалық дамуының негізгі мәселелерін атап, жаһандық табиғи ұйымдастыру және әлеуметтік-экономикалық саладағы негізгі заңдылықтарын және ерекшеліктерін кешенді суреттеп казіргі заманғы кезеңдегі мәселелерін қарастырады.

«6D060900 – География» мамандығының докторанттарын дайындауға оның әдістемелік және пәндік мазмұнының өзектілігіне байланысты негізгі пән ретінде қарастырылады.

«Географияның қазіргі мәселелері» курсы осы өзекті мәселелерді шешу жолдарын анықтау үшін экожүйелік зерттеудің түрлі салалардағы, егжей-тегжейлі географиялық ғылымның қазіргі мәселелерін қарастыруға көмектеседі.

«Географияның қазіргі мәселелері» пәні барысында қолданылатын теориялық қорытындылар алуда пайдаланылатын негізгі зерттеу тәсілдері - географиялық салыстырмалы, картографиялық, жүйелі және тарихи, математикалық және статистикалық әдістер.

Пәнді оқытуда докторант білуі тиіс: «табиғат – халық – шаруашылық» жүйесіндегі физикалық, экономикалық, және саяси географияның аумақ байланыстарының теориялық және базалық түсінігін, сонымен бірге халықтың кеңістіктегі құрылымын, табиғатты пайдалану және шаруашылықты, ғаламдық деңгейдегі географиялық әсерден дамыған еңбек бөлінісін; Физикалық, экономикалық және әлеуметтік география пәні

жайында, оның құрылымы, негізгі ұғымдар және әдістері, география ғылымындағы негізгі ғылыми бағыттар жайында түсінік болуы тиіс.

Қабілетті болуы тиіс: жалпы базалық кәсіби ақпаратты ұсынуды және сынға алып талдауды; аймақтарда және жекелеген елдерде әлемдік шаруашылық құрылымының өзгерісін бағалауды; аналитикалық сипаттама құруды, негізгі мәселелерді анықтауды, соның негізінде қолайлы қорытындылар шығаруды, тәжірибеде ғылыми білім мен дағдыларды қолдану.

Аталған пәнді оқытудың алдында өтілетін пәндер: Дүниежүзінің экономикалық, әлеуметтік және саяси географиясы, Қазақстанның экономикалық және әлеуметтік географиясы, Қазақстанның физикалық географиясы, Дүние жүзінің физикалық географиясы, Экономикалық, әлеуметтік және саяси географияның өзекті мәселелері.

Қатар оқытылатын пәндер және олардың осы пәнмен өзара байланысы:

Қазақстан Республикасының геоурбанистикасы және геодемографиясы, адамзаттың дамуы: талдау және болжау, қазіргі әлемнің интеграциясы және жаһандану.

ПӘННІҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ ЖОСПАРЫ

№	Тақырыптар атауы
1	Географиялық ғылымның зерттеу нысаны және пәні. Ақаулық тәсіл. Ғылыми білім жүйесіндегі географияның алатын орны
2	Географияның әдістемелік мәселелері
3	Географияның гносеологиялық мәселелері
4	Ғылыми зерттеулер циклі. Білім міндеттері. Географияның әдістемелік арсеналы
5	Географиялық зерттеу әдістерінің мәселелері
6	Математикалық әдістер мен компьютеризацияның географиядағы рөлі. Қашықтықтан зондтау әдістерінің рөлін күшейту
7	Географияның теориялық мәселелері
8	Экологиялық-экономикалық аймақтардың қалыптасуындағы мәселелер
9	Қолданбалы географияның мәселелері
10	Қоғам мен табиғаттың геокеңістікте өзара қарым-қатынас мәселелері
11	Қоршаған ортаны оңтайландыру мәселелері
12	Ғаламдық экологиялық зілзала және өмір сүру стратегиясын қарастыру
13	Табиғи және техногендік құбылыстардың тәуекел тұжырымдамасы.
14	Тұрақты даму мәселелері
15	Кедейшілік пен дамушы елдердегі бұқаралық сауатсыздық

	мәселелері

ПӘННІҢ МАЗМҰНЫ

Кіріспе

Пәнді оқыту мақсаты - іргелі физикалық–географиялық, экономикалық-географиялық түсініктер мен кеңістіктік даму заңдылықтарын қалыптастыру, қазіргі заманғы табиғи, әлеуметтік-экономикалық, геоэкономикалық және геоэкологиялық процестердің себептері мен қарым-қатынастарын сәйкестендіру.

Пәнді оқыту міндеттері:

- докторант географиялық ғылымның тарихын, әдістемелік негіздерін және географияның теориялық мәселелерін білу қажет және географиялық ғылым және кәсіби саладағы негізгі географиялық, қазіргі заманғы мәселелерді түсіну, оларды тарихи перспективада қарастыру тәсілдерін білу тиіс;

- қазіргі заманғы географияның зерттеу объектісін, географиялық ғылымның ішкі құрылымын білу. Ғылыми білім жүйесіндегі географияның орны. География дамуының негізгі үрдістері және басты мәселелері.

Ғылымдағы проблемалық тәсіл. Ғылыми проблеманың тұжырымдамасы. Географиялық ғылым проблемаларының жіктелуі. Әдістемелік, метатеориялық, теориялық, ғылыми, әдістемелік және география мәселелерін қолдану.

«Географияның қазіргі мәселелерінің» зерттеу нысаны және пән әдістерінің жүйесі.

Осы пәннің зерттеу объектісі географиялық ортаның заңдары мен заңдылықтарының өзара қарым қатынасы және олардың компоненттерінің әртүрлі деңгейде өзара қарым қатынасы.

Бұл пәннің оқыту әдістері: жүйелік-құрылымдық тәсіл, сараптамалық-бағалау әдісі, картографиялық және сандық әдістері, статистикалық және математикалық талдау, экономикалық және математикалық модельдеу - географиялық аймақтардың бір-бірімен салыстыру және анықтау үшін олардың даму процестерін талдау және олардың құрылымын оңтайландыру үшін, аумақ бойынша жаңа нысандардың таралуын оқыту үшін, сондай-ақ сенімді және жеткілікті статистикалық мәлімет бар жағдайларда өзге де міндеттерді орындау үшін кең қолданылады.

Осы мақсат үшін, қазіргі заманғы геоақпараттық базасының негізінде, корреляциялық және көпфакторлы талдаулар, баланс және оңтайландырылған модельдер, сызықтық бағдарламалау әдістерін, графикалық модельдер және т.б. қолданылады.

Географиялық ақпараттық жүйелерді (ГАЖ) қолдану. ГАЖ – кеңістіктік-координаталық (географиялық) деректерді жинау, анықтауға және таратуға арналған нақты аппараттық және бағдарламалық жүйелер.

ГАЖ негізгі функцияларының бірі - компьютерлік (электронды) карталар, атластар мен басқа да картографиялық өнімдерді құру және пайдалану.

НЕГІЗГІ БӨЛІМ

Географиялық ғылымның мақсаты мен міндеті. Ақаулық тәсіл. Ғылыми білім жүйесіндегі географияның алатын орны

Қазіргі заманғы география пәнінің зерттеу нысаны. Географиялық ғылымның ішкі құрылымы. Ғылыми білім жүйесіндегі географияның орны. Географияның негізгі мәселелері және даму үрдістері. Ғылыми мәселе түсінігі. Ғылыми проблема тұжырымдамасы. Географиялық ғылым мәселелерінің жіктелуі. Әдістемелік, метатеориялық, теориялық, ғылыми-әдістемелік және қолданбалы география мәселелері.

Географияның әдістемелік мәселелері

Географиядағы басты әдіснамалық негіздер. Географиядағы кеңістік пен уақыт түсінігі. Әлеуметтік және географиялық зерттеулер әдістері мәселелері. Географиядағы «ерекшелік» және «заңдылық» санаттар.

Географияның гносеологиялық мәселелері

Әлеуметтік және географиялық білім мен білімді қалыптастыру процестері. Негізгі қоғамдық және жеке географиялық заңдар. Білімнің теориялық және эмпирикалық деңгейлері. Шынайы білімді қалыптастыру алгоритмі. Ғылыми білім жолдары. Географиялық шындықтардың іргелі өлшемі ретінде әлеуметтік тәжірибе.

Ғылыми зерттеулер циклі. Білім міндеттері. Географияның әдістемелік арсеналы

Ғылыми көзқарасты қамтамасыз ету үшін танымдық белсенділік, ғылымның әдістемелік және идеологиялық принциптері, ғылыми-зерттеулерді іріктеу, қалыптастыру және жүзеге асыру. Объективті әлемді түсіну (шындықтың теориялық көрінісі) және қоғамға пайдалы нәтижелерін алу мақсатындағы қоршаған ортаға әсері. Қоғамның зерттеу қызметі нәтижесінде ғылымның дамуы.

Географиялық зерттеу әдістерінің мәселелері

Ғылыми әдістің, ғылыми көзқарастар мен әдістемелер байланысы. Әлеуметтік және географиялық зерттеулерде пайдаланылатын әдістер жүйесі. Объективтілік принципі, қозғалу және даму, тарихтылық, өзара және өзара іс-қимыл құбылыстар мен үрдістердің принциптері.

Жалпы ғылыми әдістер: жүйелі анализ және синтез, модельдеу, рәсімдеу, идеализация. Болжау әдісі. Математикалық әдістер мен есептеулердің рөлі. Нақты әдістері: картография, тепе-теңдік, аналогтық диапазондары, өрісі. Әлеуметтік-географиялық эксперимент. Қашықтықтан зондтау әдістерінің рөлін күшейту.

Математикалық әдістердің және компьютерлендірудің географиядағы рөлі. Қашықтықтан зондтау әдістерінің рөлін күшейту

Дистанциондық әдісті ғылыми зерттеулер үшін қолдану. Аэроғарыштық материалдардың негізгі түрлері: радарлық, инфрақызыл және спутниктік суреттер. Аумақ пен адамзаттың қоршаған ортаға әр түрлі дәрежеде араласуының қатынасын анықтау үшін ғарыштық суреттер әр түрлі елдер мен халық үшін қолданылады. Геоақпараттық жүйенің кеңістіктік-координаторлық ақпараттарды көрсету және таралу, компьютерлік карталардың, атластардың және басқа да картографиялық жұмыстардың құрылуы және пайдаланылуы тәрізді ақпараттарды жинау үшін қолданылады.

Географияның теориялық мәселелері

Қоғамның аумақтық ұйымдастырудың теориялық мәселелері. Қоғамның аумақтық ұйымдастыру иерархиясының мәселелері.

Табиғат пен қоғамның өзара іс-әрекетінің әлеуметтік және географиялық аспектілері. «Қоғам-табиғат» жүйесінің тұрақсыз биосфера, социобиосфераның даму кезеңі.

Ландшафттарды зерттеудегі қазіргі заманғы мәселелер. Ресурстарды үнемдеуді проблемасы.

Экологиялық – экономикалық аймақтардың қалыптасуындағы мәселелер

Табиғи-ресурстық әлеуетін экономикалық бағалау мәселелері. Адамның экологиялық-экономикалық өмір сүру ортасын әлеуметтік тұрғыда бағалау мәселелері. Экологиялық проблемалар және оларды шешу жолдары. Қоғамдық және географиялық байланыстар мен қарым-қатынастар мәселелері.

Қолданбалы географияның мәселелері

Ғылыми-қолданбалы зерттеулер мәні. Жаһандық мәселелерді шешудегі географияның рөлі. Саяси және экологиялық мәселелері. Экономикалық және демографиялық проблемалар. Азық-түлікпен қамтамасыз ету және энергетикалық мәселе. Географиялық білімді жетілдіру мәселелері (жоғары білім мәселесі, Қазақстан ЖОО-дағы оқу пәндерінің мағыналы деңгейі және құрылымы, жоғары білім беруді жетілдіру жолдары, мектеп географиясында білім берудің көкейтесті мәселелері). жетілдіру жолдары.

Қоғам мен табиғатың геокеңістіктегі өзара қарым-қатынас мәселелері

Географияның әдіснамалық мәселелері. Географиялық тәсіл. Социобиосфералық тұжырымдама және мәдени ландшафт туралы түсінік. Поляризациялық мәдени ландшафттың моделі. Социобиосфералық

деңгейі. Қоршаған ортаны оңтайландыру мәселесі. Ғаламдық проблемалар және география. Ғаламдық экологиялық зілзала және өмір сүру стратегиясын қалыптастыру.

Қоршаған ортаның оңтайландыру мәселелері

Қоршаған орта жайында түсінік. Қоршаған орта жағдайының сынға алып бағалау және әдістері. Санитарлы-гигиеналық көрсеткіштер. Экологиялық нормативтер мен стандарттар. Мониторингтің кемшіліктері мен артықшылықтары. Қоршаған ортаны оңтайландыру бойынша негізгі мәселелер мен шаралар.

Ғаламдық экологиялық зілзала және өмір сүру стратегиясын қарастыру

Экологиялық апат мәселесі: энергия қорының жер бетіндегі азаюы, топырақ қабатының нашарлауы. Маңызды табиғи ресурстардың шектелуі және сарқылуы. Қоғам мен соғыс мәселелері.

Табиғи және техногендік құбылыстардың тәуекел тұжырымдамасы

Табиғат пен қоғамның абиотикалық, биотикалық, әлеуметтік және технологиялық компоненттері. Қоршаған ортамен адамзаттың өзара қарым-қатынасы. Эволюциялық-кеңістіктік тәсіл. Табиғи немесе өзге де қауіп-қатердің өсуін тудыратын факторлар.

Тұрақты даму мәселелері

Болашақ ұрпақтың өмір сүруі мен қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін қоршаған ортаны қорғау және басқару үшін тұрақты даму проблемаларын шешу. Жаһандық және аймақтық экологиялық проблемаларды, оның антропогендік өзгерістерін (ауаның ластануы, су, топырақ құрамының өзгеруі, өзен ағынын және орман өрттерінің әсерін) зерттеу; қалалар мен өнеркәсіптік нысандарды ландшафттық-геохимиялық зерттеу. Дамушы елдердегі кедейшілік пен бұқаралық сауатсыздық мәселелері. Экологиялық-географиялық және географиялық-ресурстық парадигмасы арқылы гуманистік-географиялық парадигмасына ауысу.

Кедейшілік пен дамушы елдердегі бұқаралық сауатсыздық мәселелері

Дамушы елдердегі кедейшіліктің таралуын ғаламдық мәселелер ретінде көрсету принциптері мен ұғымдары. Қолайсыз әсерлердің себептері мен нәтижелері. Кедейшілікті жеңу шаралары мен мүмкін болатын жолдарды Африка континентінің мысалы ретінде жобалау.

СЕМИНАР САБАҚТАРЫНА ҰСЫНЫЛАТЫН ҮЛГІЛІ ТАҚЫРЫПТАР ТІЗБЕСІ

1. География ғылымының зерттеу нысаны мен мақсаты. Проблемалық тәсіл.
2. Ғылыми білім жүйесіндегі географияның алатын орны.
3. Метатеориялық мәселелер.
4. Географиядағы метатеориялық мәселелер.
5. Географияның гносеологиялық мәселелері.
6. Географиялық зерттеу әдістерінің мәселелері.
7. Географиядағы теориялық мәселелері.
8. Географияның қолданбалы мәселелері.
9. Экономикалық және әлеуметтік география құрылымының мәселелері. Жіктеу тәсілдері.
10. Геокеңістік саласындағы қоғам мен табиғат арасындағы өзара қарым-қатынас мәселелері.
11. Табиғи және техногендік құбылыстардың тәуекел тұжырымдамасы.
12. Табиғат пен қоғамның өзара қарым-қатынасының, әлеуметтік және географиялық аспектілері.
13. Ресурсты үнемдеу мәселесі. Экологиялық және экономикалық аудандарды қалыптастыру мәселелері.
14. Ғылыми-қолданбалы зерттеулер мәні. Жаһандық мәселелерді шешуде география рөлі. Шөлейттену мәселелері.
15. Географиялық дискуссиялар. Географтардың халықаралық ақпарат алмасу және халықаралық ынтымақтастық мәселелері.
16. Әлемдік экономиканың дамуында ТҰК рөлі.

ДОКТОРАНТТЫҢ ОҚЫТУШЫМЕН ӨЗІНДІК САБАҚТАРЫНА ҰСЫНЫЛАТЫН ҮЛГІЛІ ТАҚЫРЫПТАР ТІЗБЕСІ

1. Географиялық ғылымдағы ақпараттық-проблемалық парадигмасы.
2. Географиялық ғылымдағы жахандық даму мәселелері.
3. Тұрақты даму тұжырымдамасы.
4. География ғылымының жалпы құрылым мәселелері.
5. Проблемалық және сындарлы география.
6. Дүние жүзі мемлекеттерінің даму стратегиялары.
7. География ғылымының көлденең бағыттағы дамуы.
8. Географиядағы дифференциалдау және интегралдау.
9. Геосаясат: қазіргі заманғы көрінісі.
10. Геоэкономика: қазіргі заманғы көрінісі.
11. Табиғатты пайдалану концепциялары.

12. Жаһандық азық-түлік проблемасы және оның географиялық аспектілері.

13. Энергетика және шикізат мәселесі және оны шешу жолдары.

14. Географтардың халықаралық ақпарат алмасу мәселелері және халықаралық ынтымақтастық.

15. Адамзаттың қоршаған ортамен байланыс мәселелері.

ДОКТОРАНТТЫҢ ӨЗІНДІК ЖҰМЫСЫНА ҰСЫНЫЛАТЫН ҮЛГІЛІ ТАҚЫРЫПТАР ТІЗБЕСІ

1. Демографиялық жарылыс: кеше, бүгін және ертең.
2. Қалалардың экологиялық мәселелері.
3. Қалалардың экономикалық мәселелері.
4. Жахандық болжамдар.
5. Жахандық жобалар.
6. Соғыс және бейбітшілік мәселелері: жаңа аспектілер.
7. Жаһандық экологиялық жүйенің тозуы.
8. Географиялық зерттеулердегі ГАЖ технологиясын қолдану.
9. Өнеркәсіптік кеңістігін ұйымдастыру.
10. Мемлекеттің инвестициялық саясаты және халықаралық экономикалық қатынастар.
11. Энергетиканың баламалы түрлері.
12. Дүние жүзіндегі кедейшілік мәселелері және оны шешу жолдары.
13. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық келісімдер
14. Табиғи ресурстар кадастры.
15. Әлемнің жоғары дамыған елдерінің экологиялық проблемалары.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі:

1. Голубчик М.М. Теория и методология географической науки. Москва. 2005.

2. Саушкин Ю.Г. Географическая наука в прошлом, настоящем и будущем. - М.: Просвещение. 1980.

3. Трофимов А.М., Шарыгин М.Д. Общая география (вопросы теории и методологии): монография. Пермь. ПГУ. 2007

4. Родоман Б.Б. Поляризованная биосфера. Смоленск. 2002.

5. Исаченко А.Г. География в современном мире. Москва. 2004.

6. Преображенский В.С. География в меняющемся мире. Век XX. Пробуждение к размышлению. Москва. 1997.

7. Шальнев В.А. Проблемы взаимодействия общества и природы: взгляд географа. Ставрополь. СГУ. 2006.

Қосымша:

1. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. М., Наука, 1988.

2. Григорьев Г.И. Причинность и связь в географии. Методологический аспект. Киев. 1983.

3. Джонстон Р.Дж. География и географы: Очерк развития англо-американской социальной географии после 1945г. М. Прогресс, 1987.

4. Иванов, Н. Глобализация и бедность / Н. Иванов, Н. Гоффе, Г. Манусова // Мировая экономика и международные отношения. - 2010. - №9

5. Шкваря, Л.В. Мировая экономика. Курс лекций: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по экономическим специальностям / Л.В. Шкваря. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2011.

6. Булатова, А.С. Мировая экономика и международные экономические отношения: учебник. - изд. с обновлениями / под ред. проф. А.С. Булатова, проф. Н.Н. Ливенцева - М.: Магистр: ИНФРА-М, 2011

7. Козак, Ю.Г. Экономика зарубежных стран: учеб. пособие / Ю.Г. Козак [и др.], под общ. ред. Ю.Г. Козака, С.Н. Лебедовой. - Минск.: Высш. шк., 2009.

8. Ломакин, В.К. Мировая экономика: учебник для студентов вузов, обучающихся по экономическим специальностям и направлениям/ В.К. Ломакин. - 3-е изд., перераб. и доп. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2010.

GKM 7201 ГЕОГРАФИЯНЫҢ ҚАЗІРГІ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Көлемі - 3 кредит

(бейіндік бағыт)

Автор:
Нүсіпова Г.Н. - география ғылымдарының докторы, география және табиғатты пайдалану факультеті, география, жерге орналастыру және кадастр кафедрасының профессоры

Пікір жазғандар:
Каймулдинова К.Д. - география ғылымдарының докторы, Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университетінің профессоры
Темірбеков А.Т. - география ғылымдарының кандидаты, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, география, жерге орналастыру және кадастр кафедрасының профессоры

ТҮСІНІКТЕМЕ ХАТ

«Географияның қазіргі мәселелері» пәні География және табиғатты пайдалану факультеті PhD докторантураның эксперименттік оқу бағдарламасының міндетті пәндердің бірі болып табылады, табиғи және әлеуметтік-экономикалық дамуының негізгі мәселелерін атап, жаһандық табиғи ұйымдастыру және әлеуметтік-экономикалық саладағы негізгі заңдылықтарын және ерекшеліктерін кешенді суреттеп, казіргі заманғы кезеңдегі мәселелерін қарастырады.

«6D060900 – География» мамандығының докторанттарын дайындауға оның әдістемелік және пәндік мазмұнының өзектілігіне байланысты негізгі пән ретінде қарастырылады.

«Географияның қазіргі мәселелері» курсы осы өзекті мәселелерді шешу жолдарын анықтау үшін экожүйелік зерттеудің түрлі салалардағы, егжей-тегжейлі географиялық ғылымның қазіргі мәселелерін қарастыруға көмектеседі.

«Географияның қазіргі мәселелері» пәні барысында қолданылатын теориялық қорытындылар алуда пайдаланылатын негізгі зерттеу тәсілдері - географиялық салыстырмалы, картографиялық, жүйелі және тарихи, математикалық және статистикалық әдістер.

Пәнді оқытуда докторант **білуі тиіс:** «табиғат–халық–шаруашылық» жүйесіндегі физикалық, экономикалық, және саяси географияның аумақ байланыстарының теориялық және базалық түсінігін, сонымен бірге халықтың кеңістіктегі құрылымын, табиғатты пайдалану және шаруашылықты, ғаламдық деңгейдегі географиялық әсерден дамыған еңбек бөлінісін; Физикалық, экономикалық және әлеуметтік география пәні

жайында, оның құрылымы, негізгі ұғымдар және әдістері, география ғылымындағы негізгі ғылыми бағыттар жайында түсінік болуы тиіс.

Қабілетті болуы тиіс: жалпы базалық кәсіби ақпаратты ұсынуды және сынға алып талдауды; аймақтарда және жекелеген елдерде әлемдік шаруашылық құрылымының өзгерісін бағалауды; аналитикалық сипаттама құруды, негізгі мәселелерді анықтауды, соның негізінде қолайлы қорытындылар шығаруды, тәжірибеде ғылыми білім мен дағдыларды қолдану.

Аталған пәнді оқытудың алдында өтілетін пәндер: Дүниежүзінің экономикалық, әлеуметтік және саяси географиясы, Қазақстанның экономикалық және әлеуметтік географиясы, Қазақстанның физикалық географиясы, Дүниежүзінің физикалық географиясы, Экономикалық, әлеуметтік және саяси географияның өзекті мәселелері.

Қатар оқытылатын пәндер және олардың осы пәнмен өзара байланысы:

Қазақстан Республикасының геоурбанистикасы және геодемографиясы, адамзаттың дамуы: талдау және болжау, қазіргі әлемнің интеграциясы және жаһандану.

ПӘННІҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ ЖОСПАРЫ

№	Тақырыптар атауы
1	Географиялық ғылымның зерттеу нысаны және пәні. Географиядағы ақаулық тәсіл. Ғылыми білім жүйесіндегі географияның алатын орны
2	Географияның әдістемелік мәселелері
3	Географияның гносеологиялық мәселелері
4	Ғылыми зерттеулер циклі. Білім міндеттері. Географияның әдістемелік арсеналы
5	Географиялық зерттеу әдістерінің мәселелері
6	Математикалық әдістер мен компьютеризацияның географиядағы рөлі. Қашықтықтан зондтау әдістерінің рөлін күшейту
7	Географияның теориялық мәселелері
8	Экологиялық-экономикалық аймақтардың қалыптасуындағы мәселелер
9	Қолданбалы географияның мәселелері
10	Қоғам мен табиғаттың геокеңістікте өзара қарым-қатынас мәселелері
11	Қоршаған ортаны оңтайландыру мәселелері
12	Ғаламдық экологиялық зілзала және өмір сүру стратегиясын қарастыру
13	Табиғи және техногендік құбылыстардың тәуекел тұжырымдамасы
14	Тұрақты даму мәселелері

15	Кедейшілік пен дамушы елдердегі бұқаралық сауатсыздық мәселелері

ПӘННІҢ МАЗМҰНЫ

Кіріспе

Пәнді оқыту мақсаты - іргелі физикалық–географиялық, экономикалық-географиялық түсініктер мен кеңістіктік даму заңдылықтарын қалыптастыру, қазіргі заманғы табиғи, әлеуметтік-экономикалық, геоэкономикалық және геоэкологиялық процестердің себептері мен қарым-қатынастарын сәйкестендіру.

Пәнді оқыту міндеттері:

- докторант географиялық ғылымның тарихын, әдістемелік негіздерін және географияның теориялық мәселелерін білу қажет және географиялық ғылым және кәсіби саладағы негізгі географиялық, қазіргі заманғы мәселелерді түсіну, оларды тарихи перспективада қарастыру тәсілдерін білу тиіс;

- қазіргі заманғы географияның зерттеу объектісін, географиялық ғылымның ішкі құрылымын білу. Ғылыми білім жүйесіндегі географияның орны. География дамуының негізгі үрдістері және басты мәселелері.

Ғылымдағы проблемалық тәсіл. Ғылыми проблеманың тұжырымдамасы. Географиялық ғылым проблемаларының жіктелуі. Әдістемелік, метатеориялық, теориялық, ғылыми, әдістемелік және география мәселелерін қолдану.

«Географияның қазіргі мәселелерінің» зерттеу нысаны және пән әдістерінің жүйесі.

Осы пәннің зерттеу объектісі географиялық ортаның заңдары мен заңдылықтарының өзара қарым қатынасы және олардың компоненттерінің әртүрлі деңгейде өзара қарым қатынасы.

Бұл пәннің оқыту әдістері: жүйелік-құрылымдық тәсіл, сараптамалық-бағалау әдісі, картографиялық және сандық әдістері, статистикалық және математикалық талдау, экономикалық және математикалық модельдеу - географиялық аймақтардың бір-бірімен салыстыру және анықтау үшін олардың даму процестерін талдау және олардың құрылымын оңтайландыру үшін, аумақ бойынша жаңа нысандардың таралуын оқыту үшін, сондай-ақ сенімді және жеткілікті статистикалық мәлімет бар жағдайларда өзге де міндеттерді орындау үшін кең қолданылады.

Осы мақсат үшін, қазіргі заманғы геоақпараттық базасының негізінде, корреляциялық және көпфакторлы талдаулар, баланс және оңтайландырылған модельдер, сызықтық бағдарламалау әдістерін, графикалық модельдер және т.б. қолданылады.

Географиялық ақпараттық жүйелерді (ГАЖ) қолдану. ГАЖ – кеңістіктік-координаталық (географиялық) деректерді жинау, анықтауға және таратуға арналған нақты аппараттық және бағдарламалық жүйелер.

ГАЖ негізгі функцияларының бірі - компьютерлік (электронды) карталар, атластар мен басқа да картографиялық өнімдерді құру және пайдалану.

НЕГІЗГІ БӨЛІМ

Географиялық ғылымның мақсаты мен міндеті. Ақаулық тәсіл. Ғылыми білім жүйесіндегі географияның алатын орны

Қазіргі заманғы география пәнінің зерттеу нысаны. Географиялық ғылымның ішкі құрылымы. Ғылыми білім жүйесіндегі географияның орны. Географияның негізгі мәселелері және даму үрдістері. Ғылыми мәселе түсінігі. Ғылыми проблема тұжырымдамасы. Географиялық ғылым мәселелерінің жіктелуі. Әдістемелік, метатеориялық, теориялық, ғылыми-әдістемелік және қолданбалы география мәселелері.

Географияның әдістемелік мәселелері

Географиядағы басты әдіснамалық негіздер. Географиядағы кеңістік пен уақыт түсінігі. Әлеуметтік және географиялық зерттеулер әдістері мәселелері. Географиядағы «ерекшелік» және «заңдылық» санаттар.

Географияның гносеологиялық мәселелері

Әлеуметтік және географиялық білім мен білімді қалыптастыру процестері. Негізгі қоғамдық және жеке географиялық заңдар. Білімнің теориялық және эмпирикалық деңгейлері. Шынайы білімді қалыптастыру алгоритмі. Ғылыми білім жолдары. Географиялық шындықтардың іргелі өлшемі ретінде әлеуметтік тәжірибе.

Ғылыми зерттеулер циклі. Білім міндеттері. Географияның әдістемелік арсеналы

Ғылыми көзқарасты қамтамасыз ету үшін танымдық белсенділік, ғылымның әдістемелік және идеологиялық принциптері, ғылыми-зерттеулерді іріктеу, қалыптастыру және жүзеге асыру. Объективті әлемді түсіну (шындықтың теориялық көрінісі) және қоғамға пайдалы нәтижелерін алу мақсатындағы қоршаған ортаға әсері. Қоғамның зерттеу қызметі нәтижесінде ғылымның дамуы.

Географиялық зерттеу әдістерінің мәселелері

Ғылыми әдістің, ғылыми көзқарастар мен әдістемелер байланысы. Әлеуметтік және географиялық зерттеулерде пайдаланылатын әдістер жүйесі. Объективтілік принципі, қозғалу және даму, тарихтылық, өзара және өзара іс-қимыл құбылыстар мен үрдістердің принциптері.

Жалпы ғылыми әдістер: жүйелі анализ және синтез, модельдеу, рәсімдеу, идеализация. Болжау әдісі. Математикалық әдістер мен есептеулердің рөлі. Нақты әдістері: картография, тепе-теңдік, аналогтық диапазондары, өрісі. Әлеуметтік-географиялық эксперимент.

Қашықтықтан зондтау әдістерінің рөлін күшейту.

Математикалық әдістердің және компьютерлендірудің географиядағы рөлі. Қашықтықтан зондтау әдістерінің рөлін күшейту

Дистанциондық әдісті ғылыми зерттеулер үшін қолдану. Аэроғарыштық материалдардың негізгі түрлері: радарлық, инфрақызыл және спутниктік суреттер. Аумақ пен адамзаттың қоршаған ортаға әр түрлі дәрежеде араласуының қатынасын анықтау үшін ғарыштық суреттер әр түрлі елдер мен халық үшін қолданылады. Геоақпараттық жүйенің кеңістіктік-координаторлық ақпараттарды көрсету және таралу, компьютерлік карталардың, атластардың және басқа да картографиялық жұмыстардың құрылуы және пайдаланылуы тәрізді ақпараттарды жинау үшін қолданылады.

Географияның теориялық мәселелері

Қоғамның аумақтық ұйымдастырудың теориялық мәселелері. Қоғамның аумақтық ұйымдастыру иерархиясының мәселелері.

Табиғат пен қоғамның өзара іс-әрекетінің әлеуметтік және географиялық аспектілері. «Қоғам-табиғат» жүйесінің тұрақсыз биосфера социобисфераның даму кезеңі.

Ландшафттарды зерттеудегі қазіргі заманғы мәселелер. Ресурстарды үнемдеуді проблемасы.

Экологиялық – экономикалық аймақтардың қалыптасуындағы мәселелер

Табиғи-ресурстық әлеуетін экономикалық бағалау мәселелері. Адамның экологиялық-экономикалық өмір сүру ортасын әлеуметтік тұрғыда бағалау мәселелері. Экологиялық проблемалар және оларды шешу жолдары. Қоғамдық және географиялық байланыстар мен қарым-қатынастар мәселелері.

Қолданбалы географияның мәселелері

Ғылыми-қолданбалы зерттеулер мәні. Жаһандық мәселелерді шешудегі географияның рөлі. Саяси және экологиялық мәселелері. Экономикалық және демографиялық проблемалар. Азық-түлікпен қамтамасыз ету және энергетикалық мәселе. Географиялық білімді жетілдіру мәселелері (жоғары білім мәселесі, Қазақстан ЖОО-дағы оқу пәндерінің мағыналы деңгейі және құрылымы, жоғары білім беруді жетілдіру жолдары, мектеп географиясында білім берудің көкейтесті мәселелері), жетілдіру жолдары.

Қоғам мен табиғатың геокеңістіктегі өзара қарым-қатынас мәселелері

Географияның әдіснамалық мәселелері. Географиялық тәсіл. Социобиосфералық тұжырымдама және мәдени ландшафт туралы түсінік. Поляризациялық мәдени ландшафттың моделі. Социобиосфералық деңгейі. Қоршаған ортаны оңтайландыру мәселесі. Ғаламдық проблемалар және география. Ғаламдық экологиялық зілзала және өмір сүру стратегиясын қалыптастыру.

Қоршаған ортаның оңтайландыру мәселелері

Қоршаған орта жайында түсінік. Қоршаған орта жағдайының сынға алып бағалау және әдістері. Санитарлы-гигиеналық көрсеткіштер. Экологиялық нормативтер мен стандарттар. Мониторингтің кемшіліктері мен артықшылықтары.Қоршаған ортаны оңтайландыру бойынша негізгі мәселелер мен шаралар.

Ғаламдық экологиялық зілзала және өмір сүру стратегиясын қарастыру

Экологиялық апат мәселесі: энергия қорының жер бетіндегі азаюы, топырақ қабатының нашарлауы. Маңызды табиғи ресурстардың шектелуі және сарқылуы. Қоғам мен соғыс мәселелері.

Табиғи және техногендік құбылыстардың тәуекел тұжырымдамасы

Табиғат пен қоғамның абиотикалық, , биотикалық, әлеуметтік және технологиялық компоненттері. Қоршаған ортамен адамзаттың өзара қарым-қатынасы. Эволюциялық-кеңістіктік тәсіл. Табиғи немесе өзге де қауіп-қатердің өсуін тудыратын факторлар.

Тұрақты даму мәселелері

Болашақ ұрпақтың өмір сүруі мен қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін қоршаған ортаны қорғау және басқару үшін тұрақты даму проблемаларын шешу. Жаһандық және аймақтық экологиялық проблемаларды, оның антропогендік өзгерістерін (ауаның ластануы, су, топырақ құрамының өзгеруі, өзен ағынын және орман өрттерінің әсерін) зерттеу; қалалар мен өнеркәсіптік нысандарды ландшафттық-геохимиялық зерттеу. Дамушы елдердегі кедейшілік пен бұқаралық сауатсыздық мәселелері. Экологиялық-географиялық және географиялық-ресурстың парадигмасы арқылы гуманистік - географиялық парадигмасына ауысу.

Кедейшілік пен дамушы елдердегі бұқаралық сауатсыздық мәселелері

Дамушы елдердегі кедейшіліктің таралуын ғаламдық мәселелер ретінде көрсету принциптері мен ұғымдары. Қолайсыз әсерлердің себептері мен нәтижелері. Кедейшілікті жеңу шаралары мен мүмкін болатын жолдарды Африка континентінің мысалы ретінде жобалау.

СЕМИНАР САБАҚТАРЫНА ҰСЫНЫЛАТЫН ҮЛГІЛІ ТАҚЫРЫПТАР ТІЗБЕСІ

1. География ғылымының зерттеу нысаны мен мақсаты. Проблемалық тәсіл.
2. Ғылыми білім жүйесіндегі географияның алатын орны.
3. Метатеориялық мәселелер.
4. Географиядағы метатеориялық мәселелер.
5. Географияның гносеологиялық мәселелері.
6. Географиялық зерттеу әдістерінің мәселелері.
7. Географиядағы теориялық мәселелері.
8. Географияның қолданбалы мәселелері.
9. Экономикалық және әлеуметтік география құрылымының мәселелері. Жіктеу тәсілдері.
10. Геокеңістік саласындағы қоғам мен табиғат арасындағы өзара қарым-қатынас мәселелері.
11. Табиғи және техногендік құбылыстардың тәуекел тұжырымдамасы.
12. Табиғат пен қоғамның өзара қарым-қатынасының, әлеуметтік және географиялық аспектілері.
13. Ресурсты үнемдеу мәселесі. Экологиялық және экономикалық аудандарды қалыптастыру мәселелері.
14. Ғылыми-қолданбалы зерттеулер мәні. Жаһандық мәселелерді шешуде география рөлі. Шөлейттену мәселелері.
15. Географиялық дискуссиялар. Географтардың халықаралық ақпарат алмасу және халықаралық ынтымақтастық мәселелері.
16. Әлемдік экономиканың дамуында ТҰК рөлі.

ДОКТОРАНТТЫҢ ОҚЫТУШЫМЕН ӨЗІНДІК САБАҚТАРЫНА ҰСЫНЫЛАТЫН ҮЛГІЛІ ТАҚЫРЫПТАР ТІЗБЕСІ

1. Географиялық ғылымдағы ақпараттық-проблемалық парадигмасы.
2. Географиялық ғылымдағы жахандық даму мәселелері.
3. Тұрақты даму тұжырымдамасы.
4. География ғылымының жалпы құрылым мәселелері.
5. Проблемалық және сындарлы география.
6. Дүниежүзі мемлекеттерінң даму стратегиялары.
7. География ғылымының көлденең бағыттағы дамуы.
8. Географиядағы дифференциалдау және интегралдау.
9. Геосаясат: қазіргі заманғы көрінісі.
10. Геоэкономика: қазіргі заманғы көрінісі.
11. Табиғатты пайдалану концепциялары.

12. Жаһандық азық-түлік проблемасы және оның географиялық аспектілері.

13. Энергетика және шикізат мәселесі және оны шешу жолдары.

14. Географтардың халықаралық ақпарат алмасу мәселелері және халықаралық ынтымақтастық.

15. Адамзаттың қоршаған ортамен байланыс мәселелері.

ДОКТОРАНТТЫҢ ӨЗІНДІК ЖҰМЫСЫНА ҰСЫНЫЛАТЫН ҮЛГІЛІ ТАҚЫРЫПТАР ТІЗБЕСІ

1. Демографиялық жарылыс: кеше, бүгін және ертең.
2. Қалалардың экологиялық мәселелері.
3. Қалалардың экономикалық мәселелері.
4. Жахандық болжамдар.
5. Жахандық жобалар.
6. Соғыс және бейбітшілік мәселелері: жаңа аспектілер.
7. Жаһандық экологиялық жүйенің тозуы.
8. Географиялық зерттеулердегі ГАЖ технологиясын қолдану.
9. Өнеркәсіптік кеңістігін ұйымдастыру.
10. Мемлекеттің инвестициялық саясаты және халықаралық экономикалық қатынастар.
11. Энергетиканың баламалы түрлері.
12. Дүниежүзіндегі кедейшілік мәселелері және оны шешу жолдары.
13. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық келісімдер
14. Табиғи ресурстар кадастры.
15. Әлемнің жоғары дамыған елдерінің экологиялық проблемалары.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі:

1. Голубчик М.М. Теория и методология географической науки. Москва. 2005.

2. Саушкин Ю.Г. Географическая наука в прошлом, настоящем и будущем. - М.: Просвещение. 1980.

3. Трофимов А.М., Шарыгин М.Д. Общая география (вопросы теории и методологии): монография. Пермь. ПГУ. 2007

4. Родоман Б.Б. Поляризованная биосфера. Смоленск. 2002.

5. Исаченко А.Г. География в современном мире. Москва.2004.

6. Преображенский В.С. География в меняющемся мире. Век XX. Пробуждение к размышлению. Москва. 1997.

7. Шальнев В.А. Проблемы взаимодействия общества и природы: взгляд географа. Ставрополь. СГУ. 2006.

Қосымша:

1. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. М., Наука, 1988.
2. Григорьев Г.И. Причинность и связь в географии. Методологический аспект. Киев. 1983.
3. Джонстон Р.Дж. География и географы: Очерк развития англо-американской социальной географии после 1945г. М. Прогресс, 1987.
4. Иванов, Н. Глобализация и бедность / Н. Иванов, Н. Гоффе, Г. Манусова // Мировая экономика и международные отношения. - 2010. - №9
5. Шкваря, Л.В. Мировая экономика. Курс лекций: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по экономическим специальностям / Л.В. Шкваря. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2011.
6. Булатова, А.С. Мировая экономика и международные экономические отношения: учебник. - изд. с обновлениями / под ред. проф. А.С. Булатова, проф. Н.Н. Ливенцева - М.: Магистр: ИНФРА-М, 2011
7. Козак, Ю.Г. Экономика зарубежных стран: учеб. пособие / Ю.Г. Козак [и др.], под общ. ред. Ю.Г. Козака, С.Н. Лебедовой. - Минск.: Высш. шк., 2009.
8. Ломакин, В.К. Мировая экономика: учебник для студентов вузов, обучающихся по экономическим специальностям и направлениям/ В.К. Ломакин. - 3-е изд., перераб. и доп. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2010.

SPG 7201 СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ГЕОГРАФИИ

Объем - 3 кредита

(научное и педагогическое направление)

Автор:
Нюсупова Г.Н. – доктор географических наук, профессор кафедры географии, землеустройства и кадастра факультета географии и природопользования

Рецензенты:
Каймулдинова К.Д.- доктор географических наук, профессор Казахского Национального университета имени Абая
Темирбеков А.Т. - кандидат географических наук, профессор кафедры географии, землеустройства и кадастра Казахского национального университета имени аль-Фараби

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

«Современные проблемы географии» является одной из обязательных дисциплин экспериментального учебного плана PhD докторантуры факультета географии и природопользования, рассматривающая комплексное представление об основных закономерностях и особенностях организации глобального природного и социально-экономического пространства, его дифференциации, с выделением основных проблем природного и социально-экономического развития в современный период. Курс расценивается как один из базовых по своей методологической и предметно-содержательной значимости в подготовке докторантов специальности «6D060900 – География».

Курс «Современные проблемы географии» помогает детально рассмотреть современные проблемы в географической науке, в различных сферах экосистемы, наметить пути исследований для решения этих проблем.

Основные подходы, применяемые в курсе «Современные проблемы географии» для установления различных эмпирических связей и получения теоретических выводов – сравнительный географический, картографический, системный и исторический, а также математический и статистические методы.

В процессе изучения дисциплины докторант должен **знать:** теоретические основы и базовые представления физической, экономической и социальной географии о территориальных взаимодействиях в системе «природа – население - хозяйство», а также о пространственных структурах населения, природопользования и хозяйства, складывающихся под влиянием географического (территориального) разделения труда на глобальном уровне.

Общие представления о предмете, структуре, основных понятиях и методах физической, экономической и социальной географии, об основных научных направлениях в географической науки.

Уметь: излагать и критически анализировать базовую общепрофессиональную информацию; оценивать изменения в структуре хозяйства мира в целом и отдельных странах и регионах; составлять аналитические описания, выявлять ключевые проблемы, делать на основе их соответствующие выводы, применять на практике научные знания и навыки.

Перечень дисциплин, предшествующих изучению данной дисциплины: Экономическая, социальная и политическая география мира, Экономическая и социальная география Казахстана, Физическая география Казахстана, Физическая география мира, Актуальные проблемы экономической, социальной и политической географии.

Перечень смежных дисциплин и их взаимосвязь с данной дисциплиной: Основы геоурбанистики и геодемографии РК, Развитие человечества: анализ и прогнозирование, Интеграция и глобализация современного мира.

ТЕМАТИЧЕСКИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛИНЫ

№	Название тем
1.	Объектно-предметная сущность географической науки. Проблемный подход. Положение географии в системе научного знания
2.	Методологические проблемы географии
3.	Гносеологические проблемы географии
4.	Цикл научного исследования. Цели познания. Методический арсенал географии
5.	Проблемы методов географических исследований
6.	Роль математических методов и компьютеризации. Усиление роли дистанционных методов
7.	Теоретические проблемы в географии
8.	Проблемы формирования эколого-экономических районов
9.	Прикладные проблемы в географии
10.	Проблемы взаимодействия общества и природы в геопространстве
11.	Проблема оптимизации природной среды
12.	Глобальная экологическая катастрофа и поиск стратегии выживания
13.	Концепция риска природных и техногенных проявлений
14.	Проблемы устойчивого развития

15.	Проблемы бедности и массовой неграмотности населения в развивающихся странах

СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

Введение

Цель преподавания дисциплины - формирование фундаментальных физико–географических, экономико-географических понятий и закономерностей пространственного развития, выявление причинно-следственных связей, обуславливающих современные природные, социально-экономические, геоэкономические и геоэкологические процессы.

Задачи изучения дисциплины:

- докторант должен знать историю географической науки, методологические основы и теоретические проблемы географии и подходы к их решению в исторической ретроспективе, понимать современные проблемы географической науки и использовать фундаментальные географические представления в сфере профессиональной деятельности;

- знать объект и предмет современной географии. Внутреннюю структуру географической науки. Место географии в системе научного знания. Основные тенденции развития и проблемы географии. Проблемный подход в науке. Понятие научной проблемы. Классификация проблем в географической науке. Методологические, метатеоретические, теоретические, научно-методические и прикладные проблемы в географии.

Объект изучения и система методов дисциплины «Современные проблемы географии». Объектом изучения данной дисциплины выступают законы и закономерности размещения и взаимодействия компонентов географической среды и их сочетаний на разных уровнях.

Методами изучения данной дисциплины являются: системно-структурный подход, экспертно-оценочный метод, картографический и количественные методы – статистический и математический анализ, экономико-математическое моделирование – используются широко для выявления и сравнения географических регионов между собой, для анализа процессов их развития и оптимизации их структуры, для изучения распространения новых объектов по территории и для решения других задач в тех случаях, если есть достоверная и достаточная статистика. Для этих целей применяются корреляционный и многофакторный анализы, балансовые и оптимизационные модели, методы линейного программирования, графические модели и др., опирающиеся на современную геоинформационную базу. Применение геоинформационных систем (ГИС). ГИС – особые аппаратно-программные комплексы, обеспечивающие сбор, отображение и распространение пространственно-координированных (географических) данных. Одна из основных функций ГИС – создание и использование компьютерных (электронных) карт, атласов и др. картографических произведений.

ОСНОВНАЯ ЧАСТЬ

Объектно-предметная сущность географической науки. Проблемный подход. Положение географии в системе научного знания

Объект и предмет современной географии. Внутренняя структура географической науки. Место географии в системе научного знания. Основные тенденции развития и проблемы географии. Проблемный подход в науке. Понятие научной проблемы. Классификация проблем в географической науке. Методологические, метатеоретические, теоретические, научно-методические и прикладные проблемы в географии.

Методологические проблемы географии

Общеметодологические основы географии. Пространство и время в географии. Проблемы методов общественно-географических исследований. Категории «особенность» и «закономерность» в географии.

Гносеологические проблемы географии

Процессы общественно-географического познания и формирования знаний. Основной и частные общественно-географические законы. Теоретический и эмпирический уровни познания. Алгоритм формирования истинных знаний. Цикл научного исследования. Цели познания. Методический арсенал географии. Пути научного познания. Общественная практика как фундаментальный критерий географических истин.

Цикл научного исследования. Цели познания. Методический арсенал географии

Познавательная деятельность, методологические и мировоззренческие принципы науки, обеспечивающие научный подход к выбору, постановке и реализации научного исследования. Познание объективного мира (теоретическое отражение действительности) и воздействие на окружающую среду с целью получения полезных обществу результатов. Развитие науки в результате исследовательской деятельности общества.

Проблемы методов географических исследований

Связь научного метода с научными подходами и приемами. Превращение положений, выводов и принципов науки в методы исследования и преобразовательной деятельности. Система методов, применяемых в общественно-географических исследованиях. Принципы объективности, движения и развития, историзма, взаимообусловленности

и взаимодействия явлений и процессов. Общенаучные методы: системный анализ и синтез, моделирование, формализация, идеализация. Метод прогнозирования. Роль математических методов и компьютеризации. Специальные методы: картографический, балансовый, аналоговых ареалов, полевой. Общественно-географический эксперимент. Усиление роли дистанционных методов

Роль математических методов и компьютеризации. Усиление роли дистанционных методов

Применение дистанционного метода для научных исследований. Основные виды аэрокосмических материалов: радарные, инфракрасные и спутниковые изображения. Применение космических снимков для разных стран и народов для определения соотношения территорий с различной степенью вмешательства человека в природную среду. Применение геоинформационных систем (ГИС) для обеспечения сбора, отображения и распространения пространственно-координированных (географических) данных, создания и использования компьютерных (электронных) карт, атласов и др. картографических произведений.

Теоретические проблемы в географии

Теоретические проблемы территориальной организации общества. Проблемы иерархии территориальной организации общества. Социально-географические аспекты взаимодействия природы и общества. Неустойчивая биосфера и социобиосферный этап развития системы «общество-природа». Современные проблемы учения о ландшафте. Проблема ресурсосбережения.

Проблемы формирования эколого-экономических районов

Проблемы формирования эколого-экономических районов. Проблемы экономической оценки природно-ресурсного потенциала. Проблемы социальной оценки эколого-экономической среды жизни людей. Экологические проблемы и пути их разрешения. Проблемы общественно-географических связей и отношений.

Прикладные проблемы в географии

Сущность прикладных исследований. Роль географии в решении глобальных проблем. Политические и экологические проблемы. Экономические и демографические проблемы. Продовольственная и энергетическая проблема. Пути совершенствования географического образования (проблемы высшего образования, содержательный уровень и структура учебных дисциплин в вузах РК, пути совершенствования высшего образования, проблемы школьного географического образования).

Проблемы взаимодействия общества и природы в геопространстве

Вопросы методологии. Географический подход. Социобиосферная концепция и концепция культурного ландшафта. Модель поляризованного культурного ландшафта. Социобиосферный уровень.

Проблема оптимизации природной среды

Понятие окружающей среды. Методы и критерии оценок состояния окружающей среды. Санитарно-гигиенические показатели. Экологические нормативы и стандарты. Преимущества и недостатки мониторинга. Основные проблемы и мероприятия по оптимизации окружающей среды.

Глобальная экологическая катастрофа и поиск стратегии выживания

Проблема экологической катастрофы: стремительное сокращение на земле запасов энергоносителей, уменьшение почвенного покрова. Ограниченность и исчерпаемость важнейших природных ресурсов. Проблемы общества и войны.

Концепция риска природных и техногенных проявлений

Абиотические, биотические, социально-техногенные компоненты природы и общества. Проблема взаимодействия человечества с окружающей средой. Эволюционно-пространственный подход. Факторы, вызывающие рост природного или иного риска.

Проблемы устойчивого развития

Решение проблем устойчивого развития и защиты окружающей среды для рационального управления окружающей средой для обеспечения выживания и безопасности будущих поколений. Глобальные и региональные проблемы окружающей среды, исследования ее антропогенных изменений (загрязнение атмосферы, вод, изменение почв, стока рек; влияние гидроузлов и лесных пожаров); ландшафтно-геохимические исследования городов и промышленных объектов. Проблемы бедности и массовой неграмотности населения в развивающихся странах. Переход от географо-ресурсной парадигмы через эколого-географическую к географо-гуманистической парадигме.

Проблемы бедности и массовой неграмотности населения в развивающихся странах

Понятие и принципы распространения бедности в развивающихся странах как глобальной проблемы. Причины и результаты данного негативного явления. Разработка возможных путей и мероприятий по преодолению бедности на примере стран Африканского континента.

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ СЕМИНАРСКИХ ЗАНЯТИЙ

1. Объектно-предметная сущность географической науки. Проблемный подход.
2. Положение географии в системе научного знания.
3. Метатеоретические проблемы.
4. Методологические проблемы географии.
5. Гносеологические проблемы географии.
6. Проблемы методов географических исследований.
7. Теоретические проблемы в географии.
8. Прикладные проблемы в географии.
9. Проблемы структуры экономической и социальной географии. Подходы к классификации.
10. Проблемы взаимодействия общества и природы в геопространстве.
11. Концепция риска природных и техногенных проявлений.
12. Социально-географические аспекты взаимодействия природы и общества.
13. Проблема ресурсосбережения. Проблемы формирования эколого-экономических районов.
14. Сущность прикладных исследований. Роль географии в решении глобальных проблем. Проблемы опустынивания.
15. Географические дискуссии. Проблемы международного обмена информацией и международного сотрудничества географов.
16. Роль ТНК в развитии глобальной экономики.

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ ДЛЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ ДОКТОРАНТА С ПРЕПОДАВАТЕЛЕМ

1. Информационно-проблемная парадигма в географической науке.
2. Проблемы глобального развития в географической науке.
3. Концепция устойчивого развития.
4. Проблемы общей структуры географической науки.
5. Проблемное и конструктивное страноведение.
6. Стратегии развития стран мира.
7. Сквозные направления в географической науке.
8. Дифференциация и интеграция в географии.
9. Геополитика: современный взгляд географа.
10. Геоэкономика: современный взгляд географа.
11. Концепции природопользования.
12. Глобальная продовольственная проблема и ее географические аспекты.
13. Энергосырьевая проблема и пути ее решения.

14. Проблемы международного обмена информацией и международного сотрудничества географов.
15. Проблема взаимодействия человечества с окружающей средой.

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ ДЛЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ ДОКТОРАНТА

1. Демографический взрыв: вчера, сегодня, завтра.
2. Экологические проблемы городов.
3. Экономические проблемы городов.
4. Глобальные прогнозы.
5. Глобальные проекты.
6. Проблемы войны и мира: новые аспекты.
7. Деградация глобальной экологической системы.
8. Применение ГИС технологий в географических научных исследованиях.
9. Организация индустриального пространства.
10. Инвестиционная политика государства и международные экономические отношения.
11. Нетрадиционные виды энергии.
12. Проблемы бедности и пути ее решения.
13. Международные соглашения в области охраны окружающей среды.
14. Кадастр природных ресурсов.
15. Геоэкологические проблемы высокоразвитых стран мира.

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Основная:

1. Голубчик М.М. Теория и методология географической науки. Москва. 2005.
2. Саушкин Ю.Г. Географическая наука в прошлом, настоящем и будущем. - М.: Просвещение. 1980.
3. Трофимов А.М., Шарыгин М.Д. Общая география (вопросы теории и методологии): монография. Пермь.ПГУ. 2007
4. Родоман Б.Б. Поляризованная биосфера. Смоленск. 2002.
5. Исаченко А.Г. География в современном мире. Москва.2004.
6. Преображенский В.С. География в меняющемся мире. Век XX. Пробуждение к размышлению. Москва. 1997.
7. Шальнев В.А. Проблемы взаимодействия общества и природы: взгляд географа. Ставрополь. СГУ. 2006.

Дополнительная:

1. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. М., Наука, 1988.

2. Григорьев Г.И. Причинность и связь в географии. Методологический аспект. Киев. 1983.

3. Джонстон Р.Дж. География и географы: Очерк развития англо-американской социальной географии после 1945г. М. Прогресс, 1987.

4. Иванов, Н. Глобализация и бедность / Н. Иванов, Н. Гоффе, Г. Манусова // Мировая экономика и международные отношения. - 2010. - №9

5. Шкваря, Л.В. Мировая экономика. Курс лекций: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по экономическим специальностям / Л.В. Шкваря. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2011.

6. Булатова, А.С. Мировая экономика и международные экономические отношения: учебник. - изд. с обновлениями / под ред. проф. А.С. Булатова, проф. Н.Н. Ливенцева - М.: Магистр: ИНФРА-М, 2011

7. Козак, Ю.Г. Экономика зарубежных стран: учеб. пособие / Ю.Г. Козак [и др.], под общ. ред. Ю.Г. Козака, С.Н. Лебедовой. - Минск.: Высш. шк., 2009.

8. Ломакин, В.К. Мировая экономика: учебник для студентов вузов, обучающихся по экономическим специальностям и направлениям/ В.К. Ломакин. - 3-е изд., перераб. и доп. - М.: ЮНИТИ-ДА НА, 2010.

SPG 7201 СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ГЕОГРАФИИ

Объем - 3 кредита

(профильное направление)

Автор:
Нюсупова Г.Н. – доктор географических наук, профессор кафедры географии, землеустройства и кадастра факультета географии и природопользования

Рецензенты:
Каймулдинова К.Д.- доктор географических наук, профессор Казахского Национального университета имени Абая
Темирбеков А.Т. - кандидат географических наук, профессор кафедры географии, землеустройства и кадастра Казахского национального университета имени аль-Фараби

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

«Современные проблемы географии» является одной из обязательных дисциплин экспериментального учебного плана PhD докторантуры факультета географии и природопользования, рассматривающая комплексное представление об основных закономерностях и особенностях организации глобального природного и социально-экономического пространства, его дифференциации, с выделением основных проблем природного и социально-экономического развития в современный период. Курс расценивается как один из базовых по своей методологической и предметно-содержательной значимости в подготовке докторантов специальности «6D060900 – География».

Курс «Современные проблемы географии» помогает детально рассмотреть современные проблемы в географической науке, в различных сферах экосистемы, наметить пути исследований для решения этих проблем.

Основные подходы, применяемые в курсе «Современные проблемы географии» для установления различных эмпирических связей и получения теоретических выводов – сравнительный географический, картографический, системный и исторический, а также математический и статистические методы.

В процессе изучения дисциплины докторант должен **знать:** теоретические основы и базовые представления физической, экономической и социальной географии о территориальных взаимодействиях в системе «природа – население - хозяйство», а также о пространственных структурах населения, природопользования и хозяйства, складывающихся под влиянием географического (территориального) разделения труда на глобальном уровне.

Общие представления о предмете, структуре, основных понятиях и методах физической, экономической и социальной географии, об основных научных направлениях в географической науки.

Уметь: излагать и критически анализировать базовую общепрофессиональную информацию; оценивать изменения в структуре хозяйства мира в целом и отдельных странах и регионах; составлять аналитические описания, выявлять ключевые проблемы, делать на основе их соответствующие выводы, применять на практике научные знания и навыки.

Перечень дисциплин, предшествующих изучению данной дисциплины: Экономическая, социальная и политическая география мира, Экономическая и социальная география Казахстана, Физическая география Казахстана, Физическая география мира, Актуальные проблемы экономической, социальной и политической географии.

Перечень смежных дисциплин и их взаимосвязь с данной дисциплиной: Основы геоурбанистики и геодемографии РК, Развитие человечества: анализ и прогнозирование, Интеграция и глобализация современного мира.

ТЕМАТИЧЕСКИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛИНЫ

№	Название тем
1	Объектно-предметная сущность географической науки. Проблемный подход. Положение географии в системе научного знания
2	Методологические проблемы географии
3	Гносеологические проблемы географии
4	Цикл научного исследования. Цели познания. Методический арсенал географии
5	Проблемы методов географических исследований
6	Роль математических методов и компьютеризации. Усиление роли дистанционных методов
7	Теоретические проблемы в географии
8	Проблемы формирования эколого-экономических районов
9	Прикладные проблемы в географии
10	Проблемы взаимодействия общества и природы в геопространстве
11	Проблема оптимизации природной среды
12	Глобальная экологическая катастрофа и поиск стратегии выживания
13	Концепция риска природных и техногенных проявлений
14	Проблемы устойчивого развития

15	Проблемы бедности и массовой неграмотности населения в развивающихся странах

СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

Введение

Цель преподавания дисциплины - формирование фундаментальных физико–географических, экономико-географических понятий и закономерностей пространственного развития, выявление причинно-следственных связей, обуславливающих современные природные, социально-экономические, геоэкономические и геоэкологические процессы.

Задачи изучения дисциплины:

- докторант должен знать историю географической науки, методологические основы и теоретические проблемы географии и подходы к их решению в исторической ретроспективе, понимать современные проблемы географической науки и использовать фундаментальные географические представления в сфере профессиональной деятельности;

- знать объект и предмет современной географии. Внутреннюю структуру географической науки. Место географии в системе научного знания. Основные тенденции развития и проблемы географии. Проблемный подход в науке. Понятие научной проблемы. Классификация проблем в географической науке. Методологические, метатеоретические, теоретические, научно-методические и прикладные проблемы в географии.

Объект изучения и система методов дисциплины «Современные проблемы географии». Объектом изучения данной дисциплины выступают законы и закономерности размещения и взаимодействия компонентов географической среды и их сочетаний на разных уровнях.

Методами изучения данной дисциплины являются: системно-структурный подход, экспертно-оценочный метод, картографический и количественные методы – статистический и математический анализ, экономико-математическое моделирование – используются широко для выявления и сравнения географических регионов между собой, для анализа процессов их развития и оптимизации их структуры, для изучения распространения новых объектов по территории и для решения других задач в тех случаях, если есть достоверная и достаточная статистика. Для этих целей применяются корреляционный и многофакторный анализы, балансовые и оптимизационные модели, методы линейного программирования, графические модели и др., опирающиеся на современную геоинформационную базу. Применение геоинформационных систем (ГИС). ГИС – особые аппаратно-программные комплексы, обеспечивающие сбор, отображение и распространение пространственно-координированных (географических) данных. Одна из основных функций ГИС – создание и

использование компьютерных (электронных) карт, атласов и др. картографических произведений.

ОСНОВНАЯ ЧАСТЬ

Объектно-предметная сущность географической науки. Проблемный подход. Положение географии в системе научного знания

Объект и предмет современной географии. Внутренняя структура географической науки. Место географии в системе научного знания. Основные тенденции развития и проблемы географии. Проблемный подход в науке. Понятие научной проблемы. Классификация проблем в географической науке. Методологические, метатеоретические, теоретические, научно-методические и прикладные проблемы в географии.

Методологические проблемы географии

Общеметодологические основы географии. Пространство и время в географии. Проблемы методов общественно-географических исследований. Категории «особенность» и «закономерность» в географии.

Гносеологические проблемы географии

Процессы общественно-географического познания и формирования знаний. Основной и частные общественно-географические законы. Теоретический и эмпирический уровни познания. Алгоритм формирования истинных знаний. Цикл научного исследования. Цели познания. Методический арсенал географии. Пути научного познания. Общественная практика как фундаментальный критерий географических истин.

Цикл научного исследования. Цели познания. Методический арсенал географии

Познавательная деятельность, методологические и мировоззренческие принципы науки, обеспечивающие научный подход к выбору, постановке и реализации научного исследования. Познание объективного мира (теоретическое отражение действительности) и воздействие на окружающую среду с целью получения полезных обществу результатов. Развитие науки в результате исследовательской деятельности общества.

Проблемы методов географических исследований

Связь научного метода с научными подходами и приемами. Превращение положений, выводов и принципов науки в методы исследования и преобразовательной деятельности. Система методов,

применяемых в общественно-географических исследованиях. Принципы объективности, движения и развития, историзма, взаимообусловленности и взаимодействия явлений и процессов. Общенаучные методы: системный анализ и синтез, моделирование, формализация, идеализация. Метод прогнозирования. Роль математических методов и компьютеризации. Специальные методы: картографический, балансовый, аналоговых ареалов, полевой. Общественно-географический эксперимент. Усиление роли дистанционных методов

Роль математических методов и компьютеризации. Усиление роли дистанционных методов

Применение дистанционного метода для научных исследований. Основные виды аэрокосмических материалов: радарные, инфракрасные и спутниковые изображения. Применение космических снимков для разных стран и народов для определения соотношения территорий с различной степенью вмешательства человека в природную среду. Применение геоинформационных систем (ГИС) для обеспечения сбора, отображения и распространения пространственно-координированных (географических) данных, создания и использования компьютерных (электронных) карт, атласов и др. картографических произведений.

Теоретические проблемы в географии

Теоретические проблемы территориальной организации общества. Проблемы иерархии территориальной организации общества. Социально-географические аспекты взаимодействия природы и общества. Неустойчивая биосфера и социобиосферный этап развития системы «общество-природа». Современные проблемы учения о ландшафте. Проблема ресурсосбережения.

Проблемы формирования эколого-экономических районов

Проблемы формирования эколого-экономических районов. Проблемы экономической оценки природно-ресурсного потенциала. Проблемы социальной оценки эколого-экономической среды жизни людей. Экологические проблемы и пути их разрешения. Проблемы общественно-географических связей и отношений.

Прикладные проблемы в географии

Сущность прикладных исследований. Роль географии в решении глобальных проблем. Политические и экологические проблемы. Экономические и демографические проблемы. Продовольственная и энергетическая проблема. Пути совершенствования географического образования (проблемы высшего образования, содержательный уровень и структура учебных дисциплин в вузах РК, пути совершенствования высшего образования, проблемы школьного географического

образования).

Проблемы взаимодействия общества и природы в геопространстве

Вопросы методологии. Географический подход. Социобиосферная концепция и концепция культурного ландшафта. Модель поляризованного культурного ландшафта. Социобиосферный уровень.

Проблема оптимизации природной среды

Понятие окружающей среды. Методы и критерии оценок состояния окружающей среды. Санитарно-гигиенические показатели. Экологические нормативы и стандарты. Преимущества и недостатки мониторинга. Основные проблемы и мероприятия по оптимизации окружающей среды.

Глобальная экологическая катастрофа и поиск стратегии выживания

Проблема экологической катастрофы: стремительное сокращение на земле запасов энергоносителей, уменьшение почвенного покрова. Ограниченность и исчерпаемость важнейших природных ресурсов. Проблемы общества и войны.

Концепция риска природных и техногенных проявлений

Абиотические, биотические, социально-техногенные компоненты природы и общества. Проблема взаимодействия человечества с окружающей средой. Эволюционно-пространственный подход. Факторы, вызывающие рост природного или иного риска.

Проблемы устойчивого развития

Решение проблем устойчивого развития и защиты окружающей среды для рационального управления окружающей средой для обеспечения выживания и безопасности будущих поколений. Глобальные и региональные проблемы окружающей среды, исследования ее антропогенных изменений (загрязнение атмосферы, вод, изменение почв, стока рек; влияние гидроузлов и лесных пожаров); ландшафтно-геохимические исследования городов и промышленных объектов. Проблемы бедности и массовой неграмотности населения в развивающихся странах. Переход от географо-ресурсной парадигмы через эколого-географическую к географо-гуманистической парадигме.

Проблемы бедности и массовой неграмотности населения в развивающихся странах

Понятие и принципы распространения бедности в развивающихся

странах как глобальной проблемы. Причины и результаты данного негативного явления. Разработка возможных путей и мероприятий по преодолению бедности на примере стран Африканского континента.

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ СЕМИНАРСКИХ ЗАНЯТИЙ

1. Объектно-предметная сущность географической науки. Проблемный подход.
2. Положение географии в системе научного знания.
3. Метатеоретические проблемы.
4. Методологические проблемы географии.
5. Гносеологические проблемы географии.
6. Проблемы методов географических исследований.
7. Теоретические проблемы в географии.
8. Прикладные проблемы в географии.
9. Проблемы структуры экономической и социальной географии. Подходы к классификации.
10. Проблемы взаимодействия общества и природы в геопространстве.
11. Концепция риска природных и техногенных проявлений.
12. Социально-географические аспекты взаимодействия природы и общества.
13. Проблема ресурсосбережения. Проблемы формирования эколого-экономических районов.
14. Сущность прикладных исследований. Роль географии в решении глобальных проблем. Проблемы опустынивания.
15. Географические дискуссии. Проблемы международного обмена информацией и международного сотрудничества географов.
16. Роль ТНК в развитии глобальной экономики.

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ ДЛЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ ДОКТОРАНТА С ПРЕПОДАВАТЕЛЕМ

1. Информационно-проблемная парадигма в географической науке.
2. Проблемы глобального развития в географической науке.
3. Концепция устойчивого развития.
4. Проблемы общей структуры географической науки.
5. Проблемное и конструктивное страноведение.
6. Стратегии развития стран мира.
7. Сквозные направления в географической науке.
8. Дифференциация и интеграция в географии.
9. Геополитика: современный взгляд географа.
10. Геоэкономика: современный взгляд географа.
11. Концепции природопользования.

12. Глобальная продовольственная проблема и ее географические аспекты.
13. Энерго-сырьевая проблема и пути ее решения.
14. Проблемы международного обмена информацией и международного сотрудничества географов.
15. Проблема взаимодействия человечества с окружающей средой.

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ ДЛЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ ДОКТОРАНТА

1. Демографический взрыв: вчера, сегодня, завтра.
2. Экологические проблемы городов.
3. Экономические проблемы городов.
4. Глобальные прогнозы.
5. Глобальные проекты.
6. Проблемы войны и мира: новые аспекты.
7. Деградация глобальной экологической системы.
8. Применение ГИС технологий в географических научных исследованиях.
9. Организация индустриального пространства.
10. Инвестиционная политика государства и международные экономические отношения.
11. Нетрадиционные виды энергии.
12. Проблемы бедности и пути ее решения.
13. Международные соглашения в области охраны окружающей среды.
14. Кадастр природных ресурсов.
15. Геоэкологические проблемы высокоразвитых стран мира.

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Основная:

1. Голубчик М.М. Теория и методология географической науки. Москва. 2005.
2. Саушкин Ю.Г. Географическая наука в прошлом, настоящем и будущем. - М.: Просвещение. 1980.
3. Трофимов А.М., Шарыгин М.Д. Общая география (вопросы теории и методологии): монография. Пермь. ПГУ. 2007
4. Родоман Б.Б. Поляризованная биосфера. Смоленск. 2002.
5. Исаченко А.Г. География в современном мире. Москва.2004.
6. Преображенский В.С. География в меняющемся мире. Век XX. Пробуждение к размышлению. Москва. 1997.
7. Шальнев В.А. Проблемы взаимодействия общества и природы: взгляд географа. Ставрополь. СГУ. 2006.

Дополнительная:

1. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. М., Наука, 1988.
2. Григорьев Г.И. Причинность и связь в географии. Методологический аспект. Киев. 1983.
3. Джонстон Р.Дж. География и географы: Очерк развития англо-американской социальной географии после 1945г. М. Прогресс, 1987.
4. Иванов, Н. Глобализация и бедность / Н. Иванов, Н. Гоффе, Г. Манусова // Мировая экономика и международные отношения. - 2010. - №9
5. Шкваря, Л.В. Мировая экономика. Курс лекций: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по экономическим специальностям / Л.В. Шкваря. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2011.
6. Булатова, А.С. Мировая экономика и международные экономические отношения: учебник. - изд. с обновлениями / под ред. проф. А.С. Булатова, проф. Н.Н. Ливенцева - М.: Магистр: ИНФРА-М, 2011
7. Козак, Ю.Г. Экономика зарубежных стран: учеб. пособие / Ю.Г. Козак [и др.], под общ. ред. Ю.Г. Козака, С.Н. Лебедовой. - Минск: Высш. шк., 2009.
8. Ломакин, В.К. Мировая экономика: учебник для студентов вузов, обучающихся по экономическим специальностям и направлениям/ В.К. Ломакин. - 3-е изд., перераб. и доп. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2010.

МАЗМҰНЫ

ГЕОГРАФИЯНЫҢ ҚАЗІРГІ МӘСЕЛЕЛЕРІ 4
ГЕОГРАФИЯНЫҢ ҚАЗІРГІ МӘСЕЛЕЛЕРІ 13
СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ГЕОГРАФИИ 22
СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ГЕОГРАФИИ 31